

Förordning om ändring i förordningen (SKOLFS 1994:3) om kursplaner för grundskolan

1995-06-15

Regeringen föreskriver (Jfr prop. 1994/95:174, bet. 1994/95: UbU19, rskr. 1994/95: 406) att bilagan till förordningen (SKOLFS 1994:3) om kursplaner för grundskolan skall ha följande lydelse.

Bilaga
(Senaste lydelse 1994:53)

KURSPLANER FÖR GRUNDSKOLAN

SVENSKA

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

-- känna till några av de stora skönlitterära verken och författarskapen som ingår i vårt kulturarv.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Att i tal och skrift kunna använda det svenska språket är en förutsättning för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Det är därför skolans viktigaste uppgift att skapa goda möjligheter för språkutveckling hos elever med ett annat modersmål än svenska. Skolans undervisning skall ge eleverna möjligheter att använda språket i olika situationer och att utveckla sina färdigheter i att tala och lyssna, läsa och skriva.

Till alla årskurser i grundskolan kommer elever med ett annat modersmål än svenska och med en annan kulturbakgrund. Spännvidden i språkbehärskning mellan eleverna är stor. Elever som nyligen anlänt till Sverige saknar helt kunskaper i svenska. Även elever som är födda i Sverige kan ha språkkunskaper som är otillräckliga för somliga undervisningssituationer. Skillnaderna i språkbehärskning kan vara stora och abstrakta begrepp uttrycks ofta på ett konkret och förenklat språk. Genom undervisningen i svenska som andraspråk skall eleverna få så goda kunskaper i svenska att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig undervisningen i andra ämnen, få tillträde till kamratgemenskapen och i förlängningen till det svenska samhället.

Inläring av ett nytt språk är en långsiktig process, som fortsätter även efter det att eleverna har avslutat sina studier. Det primära syftet med undervisningen i svenska som andraspråk är att eleverna skall uppnå en funktionell behärskning av språket som är i nivå med den som elever med svenska som modersmål har. Ytterst är syftet med ämnet svenska som andraspråk att eleverna skall uppnå förstaspråksnivå i svenska. Därmed får de förutsättningar att kunna leva och verka i det svenska samhället på samma villkor som elever med svenska som modersmål.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i svenska som andraspråk sträva efter att eleven

* utvecklar en sådan språklig säkerhet i tal och skrift att eleven vill, vågar och kan uttrycka sig tydligt i många olika sammanhang,

* kan läsa och förstå texter av olika slag och kan anpassa lässättet till textens karaktär och till syftet med läsningen,

* gör det till en vana att skriva och genom skrivandet får ett medel för kontakt och påverkan, tänkande och lärande och också ett värdefullt redskap för fortsatta studier,

- * kan analysera, bearbeta och vidareutveckla sitt språk både självständigt och i samarbete med andra,
- * inser hur det egna lärandet på ett andraspråk går till och lär sig använda sina egna erfarenheter, sitt tänkande och sina språkliga färdigheter för att inhämta och belästa nya kunskaper,
- * utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur och skapa med hjälp av språket samt därmed förbättrar sin språkfärdighet i svenska,
- * gärna läser på egen hand för att stilla sin nyfikenhet och uppnå personlig tillfredsställelse,
- * i samtal med andra kan uttrycka de känslor och de tankar litteraturen väcker,
- * vänjer sig vid och stimuleras till att självständigt tänka och ta ställning i arbete med litteratur och andra texter,
- * lär känna svensk skönlitteratur och svensk kultur samt blir delaktig i den värdegrund på vilken det svenska samhället vilar,
- * lär känna skönlitteratur från andra delar av världen och får förståelse för kulturens mångfald,
- * får kunskaper om det svenska språket, dess uppbyggnad och särart i förhållande till andra språk och dess ständigt pågående utveckling,
- * har ett rikt ordförråd och förstår grundläggande mönster och grammatiska strukturer i det svenska språket,
- * lär sig använda det svenska skriftspråkets normer för stavning, meningsbyggnad och bruk av skiljetecken samt lär sig utveckla en tydlig handstil,
- * får kunskap om tidningarnas, reklamens och andra mediers språk och kan tolka och kritiskt granska budskapet i olika medier samt förstå de kulturbundna värderingarna i dem.
- * vänjer sig vid att utnyttja ett biblioteks möjligheter och att använda hjälpmedel som ordlistor, uppslagsböcker och datorer för att skriva och hämta information.

Ämnets uppbyggnad och karaktär

Inlärn timer av svenska hos elever med annat modersmål sker både i skolan och i elevens omgivning i övrigt. Elever med annat modersmål skall erövra svenska som ett redskap för att tillägna sig kunskaper med, uttrycka sig på och tänka med. Undervisningen i svenska som andraspråk skall stödja den speciella inlärn timerprocess som att tillägna sig ett andraspråk innebär och utveckla språkets olika komponenter, t.ex. uttal, grammatik, ord förråd, samtalsmönster och språkets funktioner. Utvecklingen av språket innebär också en utveckling av tänkandet och är därigenom av avgörande betydelse för lärandet. I skolan är undervisningsspråket svenska för majoriteten av eleverna. Det nya språket måste användas som huvudsakligt tankeinstrument i skolan, även om det inte under en inlärn timerfas alltid fungerar helt och fullt.

Språkutveckling -- kunskapsutveckling

Språkutveckling sker inte isolerat utan är alltid knutet till ett innehåll. För att elevernas språkkunskaper skall bli väl belästa och utvecklas krävs att de använder språket i olika sammanhang och kring ett meningsfullt innehåll i samverkan med andra ämnen i skolan.

I den inledande undervisningen skall eleverna bl.a. lära sig att sätta ord på sina tidigare omvärlds- och ämneskunskaper och på så sätt få en grund för fortsatta ämnesstudier.

Eleverna skall få möjlighet att tänka och kommunicera på sin kunskaps- och begreppsnivå, som ofta är högre än deras språkliga nivå i svenska. Härvid är samverkan mellan svenska som andraspråk, hemspråk och andra ämnen viktig. Eleverna behöver få träna att i tal och skrift uttrycka komplicerade tankar utan för tidiga krav på formell korrekthet. Undervisningen i svenska som andraspråk skall både ge eleverna redskap för att tillägna sig kunskaper i andra ämnen och hjälpa dem att formulera och redovisa kunskaperna på det nya språket. Detta utvecklar både tanke- och språkförmågan hos eleverna. Ansvaret för att följa upp denna utveckling ligger inom ämnet svenska som andraspråk.

Språk och kultur

Språk och kultur är mycket nära förbundna med varandra. Elever med ett annat modersmål är mer eller mindre delaktiga i två kulturer: den egna gruppens och den svenska. Kultur i vid bemärkelse innebär ett komplicerat nätverk av osynliga normer, regler och förhållningssätt. Undervisningen i svenska som andraspråk skall synliggöra likheter och skillnader mellan ursprungskulturens och det svenska samhällets synsätt och värderingar för att eleverna skall förstå den värdegrund den svenska skolan och det svenska samhället vilar på. Eleverna har fått sina första språkliga erfarenheter och kunskaper i och på något annat språk än svenska. Att eleverna har andra förkunskaper än enspråkigt svenska elever skall vara utgångspunkten för undervisningen i svenska som andraspråk för att eleverna skall kunna utveckla sitt nya språk maximalt. Därmed kan också elevernas utveckling mot aktiv tvåspråkighet stödjas.

Andraspråksundervisning och litteraturläsning

Skönlitteraturen hjälper eleverna att förstå världen och sig själva. Litteraturen formulerar och förmedlar kunskaper och värderingar samt synliggör kulturella referensramar. Litteraturläsningen i ämnet svenska som andraspråk hjälper eleverna att formulera tankar och känslor som de känner igen, men som de har saknat ord för på det nya språket.

För elever med ett annat modersmål och en annan kulturell bakgrund har litteraturläsningen på svenska flera olika dimensioner. Utöver själva läsoplevelsen får eleverna hjälp med att förstå den svenska/västerländska referensramen och jämföra den med sin egen. Litteraturläsningen vidgar deras omvärldskunskaper och utgör en grund för ord- och begreppsinläring i meningsfulla sammanhang. Arbetet kring väl valda skönlitterära texter ger eleverna en allsidig träning i språket genom att de får samtala, skriva och dramatisera.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter en första del i undervisningen

Eleven skall på ett sätt som motsvarar den åldersmässiga mognaden och de förkunskaper eleven har

- * kunna muntligt berätta och redogöra så att innehållet blir begripligt för åhöraren samt kunna delta aktivt i samtal,
- * kunna skriva i de sammanhang som behövs för arbetet i gruppen, t.ex. berättelser, brev och anteckningar,
- * kunna läsa och förstå till åldern avpassad barn- och ungdomslitteratur och faktatexter som motsvarar elevens kunskapsmässiga mognad, med hjälp av samtal och intensiva textstudier.

Mål som skall uppnås i ämnet

Eleven skall

- * kunna förstå och -- med hänsyn till olika mottagare -- själv använda det svenska språket i tal och skrift i de olika situationer eleven ställs inför,
- * aktivt och med tydligt uttal kunna delta i samtal och diskussioner, uttrycka tankar och känslor, sammanhängande återberätta något som eleven hört, läst eller upplevt samt kunna muntligt redovisa ett arbete,
- * kunna skriva berättelser, brev, anteckningar, sammanfattningar och redogörelser så att innehållet framgår tydligt och med en sådan språkriktighet som syftet med skrivandet kräver,
- * kunna läsa och tillgodogöra sig till åldern avpassad skönlitteratur och förstå faktatexter av den art som behövs i skolarbetet,
- * kunna uppfatta variationer, värdeladdningar och nyanser i det svenska språket samt ha viss kunskap om vad som förenar och skiljer olika språk,
- * känna till några stora skönlitterära verk och författarskap som ingår i kulturarvet.

Denna förordning skall kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft två veckor efter den dag då förordningen enligt uppgift på den utkom från trycket i SKOLFS.

På regeringens vägnar

YLVA JOHANSSON

Catharina Wettergren
(Utbildningsdepartementet)